رویش روان شناسی، سال۱۰ ، شماره۹، شماره پیاپی ۶۶، آذر ۱۴۰۰
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),10(9), 2021

تاثیر آموزش تئوری انتخاب بر ارضای نیازهای اساسی و سطح پرخاشگری دختران دوره دبیرستان

The effect of teaching choice theory on the basic needs satisfaction and level of aggression among high school girls

مریم موحدی راد
کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.
دکتر محمد اسماعیل ابراهیمی (نویسنده مسئول)
استادیار گروه علوم تربیتی و روان شناسی ، دانشکده علوم انسانی،واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی،همدان، ایران.
دکتر علی صاحبی
دکترای روانشناسی بالینی، مربی ارشد مؤسسه بین‌المللی ویلیام گلاسر.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش تئوری انتخاب بر ارضای نیازهای اساسی و سطح پرخاشگری دختران مقطع متوسطه دوم شهر همدان بود. روش پژوهش آزمایشی و در قالب یک طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل انجام شد. جامعه موردنظر در این پژوهش کلیه‌ی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهر همدان بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۹۷مشغول به تحصیل بودند، نمونه موردنظر شامل ۳۰ دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای تصادفی انتخاب شدند. و در پایان با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده در دو گروه آزمایش و گواه گمارده شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه پرخاشگری بأس و پری(۱۹۹۲)(BPQA) پرسشنامه ۷۰ سؤالی نیازهای اساسی گلاسر(NDI) استفاده شد و برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره با نرم‌افزار SPSS_۲۵ استفاده شد. نتایج نشان داد که آموزش تئوری انتخاب بر کاهش پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت و خلأ ارضای نیاز به بقا،قدرت،عشق،تفریح ،آزادی دانش‌آموزان مؤثر است (p<۰/۰۵). در این پژوهش بیشترین میزان اثربخشی برای خلأ ارضا نیاز به آزادی و کمترین اثربخشی برا خلأ ارضا نیاز به عشق و تعلق بود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که آموزش تئوری انتخاب به دانش‌آموزان دختر می‌تواند روش مفید و کارآمدی در جهت کاهش ابعاد پرخاشگری و خلأ ارضای نیازها در آن‌ها باشد. از این اطلاعات می‌توان در راستای برنامه‌ریزی درمانی و مداخلات بالینی به‌منظور کاهش پرخاشگری دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی *:تئوری انتخاب-ارضای نیازهای اساسی- ابعاد پرخاشگری*

Maryam Movahedirad
Master of Clinical Psychology, Faculty of Humanities, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran.
Dr. Mohammad Ismail Ebrahimi*
Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran.
mse58_2007@yahoo.com
Dr. Ali Sahebi
PhD in Clinical Psychology, Associate Professor, William Glaser Institute, Australia

Abstract

The aim of this study was to study the effectiveness of teaching choice theory on the basic needs satisfaction and level of violence among high school girls in Hamadan.The research method was-experiment in the form of a pre-test, post-test design. The study participants in this study are all female students of the second grade of high school in Hamadan, who was studying in the academic year 1396-97. The model includes 30 female students of the first and second grades of high school who were nominated by a random multi-cluster sampling method. Finally, by simple random sampling method, they were allocated into experiment and control groups. For data gathering, the Bass and Perry Aggression Questionnaire (1992) and 70-item Glasser Basic Needs Questionnaire were used. To analyze the data, multivariate analysis of covariance test with SPSS_25 software was used. The results show that the teaching choice theory is effective in reducing physical aggression, verbal aggression, anger and hate, and absence of satisfaction of the need for existence, power, love, fun, freedom of students ($p < 0.05$).In this study, the highest effectiveness is the satisfaction of the absence of need for freedom and the least effectiveness is the satisfaction of the absence of need for love and belonging. Thus, it can be concluded that teaching choice theory to female students can be a useful and effective method to reduce the scopes of aggression and the lack of satisfaction with their needs. This data can be used in the direction of treatment arrangement and scientific interventions to decrease aggression in female high school students.

Keywords: *choice theory, sustaining the basic needs, equal of violence*

نوع مقاله : پژوهشی **دریافت : اردیبهشت ۱۴۰۰** **پذیرش: تیر ۱۴۰۰** **ویرایش نهایی : آذر ۱۴۰۰**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

مقدمه

بر اساس بررسی‌های سازمان بهداشت جهانی[1] ۱/۲ میلیارد نفر از مردم جهان را نوجوانان تشکیل می‌دهند که بین ۱۰ تا ۱۹ سال سن دارند (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۱۶) در طی این دوره در دختران و پسران ازلحاظ جسمی، هیجانی، رفتاری، اجتماعی و روان‌شناختی نسبت به دوره کودکی تغییراتی مشاهده می‌شود و به‌واسطه این تغییرات، شاهد مشکلات روان‌شناختی، هیجانی، اجتماعی، رفتاری و خانوادگی فراوان در نوجوانان هستیم (سوین، ۲۰۱۵، والورده[2] و همکاران، ۲۰۱۲). وجود مسائل و مشکلات متعدد در این دوره مانع استفاده فرد از تمام توانایی‌ها و پتانسیل‌های خود می‌شود، به همین خاطر شناسایی این مشکلات و انجام اقدامات مؤثر در طی این دوره نقشی ضروری در پیشگیری از مشکلات در دوره‌های بعدی زندگی، سلامت کشور و زیر بافت‌های جامعه دارد (کاکاد[3] و همکاران، ۲۰۱۴). در پژوهش‌های مختلفی بر وجود تفاوت جنسیتی نوجوانان در ابعاد روان‌شناختی، سلامت روان و هیجانی تأکید کرده‌اند و نشان دادند که دختران در مقایسه با پسران مشکلات هیجانی، روان‌شناختی بیشتری دارند (دروگنبروک و کیپلز،[4] ۲۰۱۸، پاسکال[5] و همکاران، ۲۰۱۲).

یکی از مهم‌ترین مشکلات در دوران نوجوانی و علت اصلی مراجعه نوجوانان به مراکز درمانی و بهداشتی پرخاشگری[6] است (سینگ[7] و همکاران، ۲۰۱۵، روبین و پیلر،[8] ۲۰۱۳). پرخاشگری عبارت است از حالت منفی ذهنی با نقص‌ها و انحرافات شناختی و رفتارهای ناسازگارانه و همچنین به رفتار آشکار اعم از فیزیکی و کلامی اطلاق می‌شود که منجر به آسیب رساندن به شخص، شیء و یا سیستم دیگر می‌شود (مازورک، کانی و ووکا،[9] ۲۰۱۳). پرخاشگری به شیوه‌های مختلفی و به‌صورت کلامی، جسمی، عاطفی، رابطه‌ای، مجازی و تصادفی در نوجوانان بروز پیدا می‌کند (شابان[10] و همکاران، ۲۰۱۶). به‌طورکلی علت پرخاشگری را می‌توان در سه‌طبقه عمده، عوامل بیولوژیکی، عوامل روان‌شناختی و عوامل اجتماعی دسته‌بندی کرد (یلدریم و کوبان،[11] ۲۰۱۸). میزان شیوع پرخاشگری در دوره نوجوانی بسیار بالاست و حدود ۱۷/۷ درصد از نوجوان رفتارهای پرخاشگرانه از خود نشان می‌دهد و همچنین در بعضی از مطالعه بر وجود تفاوت معنی‌دار بین میزان انواع پرخاشگری در دختران و پسران تأکید کرده‌اند و نشان دادند که دختران از پرخاشگری غیرمستقیم بیشتری استفاده می‌کنند (کومار[12] و همکاران، ۲۰۱۶، اونز[13] و همکاران، ۱۹۹۵)، پرخاشگری در نوجوانان با مشکلات متعددی در دوره نوجوانی و بزرگ‌سالی مانند رفتارهای ضداجتماعی، احساس تنهایی، رضایت از زندگی کم، اعتیاد به مصرف مواد، مشکلات تحصیلی و خانوادگی، مشکلات خلقی، هیجانی و روان‌شناختی فراوان ارتباط دارد (ترزا[14] و همکاران، ۲۰۱۸، باکا[15] و همکاران، ۲۰۱۲).

یکی از مفاهیم مهم و تأثیرگذار که در سال‌های اخیر توجه بسیاری از متخصصان و پژوهشگران را به خود جلب کرده است مفهوم نیازهای اساسی است (هارتج،[16] ۲۰۱۶، برین[17] و همکاران، ۲۰۱۳، کاظمی و همکاران، ۱۳۹۷). نظریه انتخاب به‌عنوان یک مدل روان‌شناختی معتقد است نیاز اساسی در انسان جهان‌شمول و ژنتیکی هستند (کرمانیان و همکاران، ۲۰۱۹). گلاسر[18] معتقد است همه رفتارهای انسان به‌وسیله پنج نیاز اساسی برانگیخته می‌شوند که عبارت‌اند از نیاز به بقاء، نیاز به عشق و تعلق‌خاطر، نیاز به قدرت، آزادی و تفریح می‌باشد؛ نیاز به بقا: نیاز به ادامه‌ی زندگی و سلامت. تعلق‌خاطر، نیاز به تعامل با انسان‌ها و دوست داشتن و دوست داشته شدن، نیاز به قدرت: نیاز به موفق شدن و رسیدن به هدف یا احساس کنترل داشتن بر زندگی خود، نیاز به آزادی: نیاز به انتخاب کردن و نیاز به

1 World Health Organization
2 Swain, Valverde
3 Kakkad
4 Droogenbroeck , Keppens
5 Pascual
6 .aggresiveness
7 Singh
8 Rubin , Pepler
9 Mazurek, Kanne, Wodka
10 Shaban
11 Yildrim , Çoban
12 Kumar
13 Owens
14 Teresa
15 Bowker
16 Hartje
17 Brien
18 Glaser

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

تفریح: نیاز به لذت بردن از زندگی، خندیدن و شوخی کردن است (ایروین،[1] ۲۰۱۵، اسچو،[2] ۲۰۰۵). با توجه به نقش دوره نوجوانی بر دوره‌های رشدی بعدی کمک به این دسته از افراد برای شناسایی نیازهای اساسی خود و ارضای مناسب این نیازها در این دوره از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است (لیبوویچ[3] و همکاران، ۲۰۱۸). وقتی افراد در برآورده کردن درست و مناسب نیازهای اساسی خود ناکام می‌شوند و شکست می‌خورند آن‌ها دچار درد و رنج فراوانی می‌شوند، عزت‌نفس و اعتماد به خود را تضعیف می‌کند، احساس افسردگی و اضطراب می‌کنند، احساس شکست و بی‌ارزشی در آن‌ها به وجود آورد و بر مسئولیت‌پذیری این افراد در ارضای نیازهای خود تأثیر منفی می‌گذارد و از سویی دیگر ارضای مناسب و موفق هر یک از این نیازها موجب ارتقای احساس کنترل، شادکامی، بهزیستی روان‌شناختی و کیفیت زندگی در انسان می‌شود (وایاگانیش،[4] ۲۰۱۷، تورکدگان و دارو،[5] ۲۰۲۰، کاکیا،[6] ۲۰۱۰، فری،[7] ۲۰۰۵).

یکی از مداخلات روان‌درمانی که در دهه‌های اخیر برای کمک به افراد و جوامع مختلف با مشکلات روان‌شناختی گوناگون موردتوجه روانشناسان قرارگرفته است آموزش نظریه انتخاب[8]است (فریدونی و همکاران، ۲۰۱۹، ایروین،[9] ۲۰۱۵، ثناگوی محرز و همکاران، ۱۳۹۸). نظریه انتخاب توسط گلاسر مطرح شد و مبتنی بر مرکز کنترل درونی است و معتقد است که همه رفتارهای و انتخاب‌های ما به‌وسیله پنج نیاز اساسی، نیاز به بقا، نیاز به عشق و تعلق، نیاز به قدرت، نیاز به آزادی و نیاز به تفریح برانگیخته می‌شود (مورتن،[10] ۲۰۰۸). مبتنی بر نظریه انتخاب ما تنها می‌توانیم رفتار خودمان را کنترل کنیم. با استفاده از نظریه انتخاب افراد می‌آموزند که آنچه انجام می‌دهند دلیل بیرونی ندارد بلکه بسته به آن چیزی است که درون ما رخ می‌دهد و تحت کنترل ماست (فابر[11] و همکاران، ۲۰۱۳). گلاسر معتقد است که شکست در برآورده کردن نیازهای اساسی امری عمومی و جهان‌شمول است و بسیاری از مردم به‌جای پذیرش مسئولیت و تلاش برای یافتن پاسخ‌ها و رفتارهای مؤثرتر برای ارضای نیازهای اساسی به شیوه‌ای مسئولیت‌ناپذیر عمل می‌کنند که می‌تواند مشکلات متعددی برای فرد ایجاد کند (رید،[12] ۲۰۱۱). گلاسر اعتقاد دارد احساس خشم زمانی اتفاق می‌افتد که فرد تلاش می‌کند تا به‌جای اینکه خود را کنترل کنند دیگران را تحت کنترل خود دربیاورند، به اعتقاد گلاسر افراد هر چه زودتر از نیازهای اساسی، عقاید کنترل بیرونی، انتخاب رفتار، شناخت خواسته‌ها و نیازها، آگاه شوند در کنترل رفتار پرخاشگرانه موفق‌تر خواهند بود. (گاندوگا،[13] ۲۰۱۸، گلاسر، ۲۰۱۱، ترجمه صاحبی، ۱۳۹۶). فریدونی و همکاران (۲۰۱۹) به مطالعه تأثیر آموزش نظریه انتخاب بر شادکامی و عزت‌نفس دانشجویان پرداختند و نشان دادن که آموزش نظریه انتخاب در افزایش شادکامی و عزت‌نفس دانشجویان مؤثر بوده است. پورآوری و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که آموزش نظریه انتخاب و واقعیت درمانی باعث کاهش معنی‌دار پرخاشگری جسمی، کلامی، خصومت و خشم در دانش‌آموزان شده است. لوید[14](۲۰۰۵) در پژوهش خود دریافت که آموزش اصول نظریه انتخاب و واقعیت درمانی موجب ارضا نیازهای روان‌شناختی تفریح، قدرت و آزادی و تغییر رفتار در دانش‌آموزان شده است اما در ارضا نیاز به عشق و تعلق افزایش معنی‌داری مشاهده نشد. مهدیان فر و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی دریافتند که توانمندسازی مبتنی بر نظریه انتخاب در کاهش پرخاشگری جسمی مؤثر بوده است اما در کاهش پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت شرکت‌کنندگان گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه مؤثر نبوده است. ماداکاو[15] و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی دریافتند که آموزش تئوری انتخاب و واقعیت درمانی بر مدیریت رفتار قلدری در نوجوانان مؤثر بوده است. تقوایی و بدیعی (۲۰۱۴) به مطالعه تأثیر آموزش مسئولیت‌پذیری بر اساس واقعیت درمانی بر کاهش پرخاشگری دانش آموزان دختر پرداختند و نشان داد که آموزش تئوری انتخاب و واقعیت درمانی بر کاهش پرخاشگری دانش آموزان مؤثر بوده است.

1 Irvine
2 Schoo
3 Leibovich
4 Wahyuningsih
5 Turkdogan, Duru
6 Kakia
7 Fery
8Choice Theory
9Irvine
1 Mottern 0
1 Faber 1
1 Reeder 2
1 Gündoğdu 3
1 Loyd 4
1 Madukwe 5

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

شیوع بالای پرخاشگری در نوجوانان و تأثیر منفی آن بر حوزه‌های مختلف زندگی نوجوان و مراحل بعدی زندگی استفاده از رویکردهای درمانی مناسب برای کمک به آن‌ها را از اهمیت بسیار بالایی برخوردار کرده است. آموزش تئوری انتخاب یکی از روش‌های مناسب جهت ارضا نیازهای اساسی و رسیدن به خواسته‌ها و کاهش رفتار پرخاشگرانه است. گلسر معتقد است که نوجوانان در همه جوامع رفتار پرخاشگرانه را خودشان انتخاب می‌کنند، چراکه بر این باورند که این نوع رفتار آن‌ها را در رسیدن به خواسته‌شان کمک می‌کند (گلسر،۱۹۹۸، به نقل از صاحبی،۱۳۹۳). تئوری انتخاب معتقد است وقتی ترازوی بین خواسته و داشته در یک موقعیت تعادل ندارد، آنگاه مغز شروع به دادن پیشنهاد می‌کند یکی از پیشنهادهای مغز پرخاشگری است اما اگر افراد یاد بگیرند که رفتارشان توسط احساساتشان کنترل نشود و از خود سؤالاتی که مطابق با چارچوب درمانی WDEP[1] است را بپرسند که عبارت‌اند از :۱-چه می‌خواهی؟ ۲ -برای رسیدن به خواسته‌ات تاکنون چه کرده‌ای؟ ۳ -اقداماتی که تابه‌حال انجام داده‌ای اثربخش بوده است؟۴ -حال چه برنامه و طرحی داری؟ (ووبلدینگ،[2]۲۰۱۰) آنگاه رفتار ناکارآمدی مثل پرخاشگری را انتخاب نمی‌کنند که آن‌ها را از خواسته‌شان دور کند. بر این اساس هدف از پژوهش حاضر مطالعه اثربخشی آموزش نظریه انتخاب بر ارضای نیازهای اساسی و سطح پرخاشگری دانش‌آموزان دختر شهر همدان بوده است.

روش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های آزمایشی با طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری مطالعه کلیه‌ی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم . شهر همدان بود که در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل بودند. در ابتدا با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ی تصادفی از بین نواحی آموزش‌وپرورش شهر همدان ناحیه یک و از بین دبیرستان‌های ناحیه ۱، یک دبیرستان دخترانه به‌تصادف انتخاب شد. پس از انتخاب مدرسه و انجام هماهنگی‌های لازم با مسئولین مدرسه، آزمون پرخاشگری باس و پری و پرسشنامه ۷۰ سؤالی نیازهای گلاسر بر روی آن‌ها اجرا گردید. پس‌ازآن ۳۰ نفر از افرادی که در مقایسه با سایر افراد در متغیر پرخاشگری نمره بالاتر و در خلأ ارضای نیازها نمره بالاتر را کسب کردند به روش تصادفی ساده انتخاب و در دو گروه آزمایش و انتظار قرار گرفتند. از این تعداد، ۱۵ نفر در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه انتظار به‌صورت تصادفی جایگزین شدند. انتخاب حجم نمونه با استناد به حجم نمونه‌ی پیشنهادشده برای پژوهش‌های آزمایشی (برای هر گروه حداقل ۱۵ نفر) صورت گرفت (دلاور،۱۳۹۶). بودند ملاک‌های ورود شامل تکمیل فرم رضایت‌نامه شرکت در برنامه آموزشی و داشتن سن بین ۱۴-۱۸ سال، کسب نمره لازم در مقیاس پرخاشگری (نمره بالای متوسط، نمره ۷۲ به بالا)، بعلاوه در نمره نیازها حداقل دو نیاز فرد دارای گپ ۳ از ملاک‌های ورود بود؛ و ملاک‌های خروج شامل غیبت متوالی دو جلسه، شرکت در سایر برنامه‌های آموزشی و عدم تمایل به شرکت در طول جلسات بود. .

ابزار سنجش

پرسشنامه پرخاشگری باس و پری[3] **(BPAQ)**: این پرسشنامه توسط باس و پری (۱۹۹۲، به نقل از سامانی، ۱۳۸۶) ساخته‌شده و پرسشنامه شامل ۲۹ گویه می‌باشد و حالات مختلف پرخاشگری را در نوجوانان می‌سنجد. خرده مقیاس‌های پرسشنامه شامل پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت می‌باشد. نمره کل آزمون بین ۱۴۵-۲۹ قرار دارد و هرچه نمره کل در فرد بالاتر باشد، احتمال وجود پرخاشگری در او بیشتر است. در پژوهش باس و پری (۱۹۹۲) پایایی پرسشنامه از روش‌های باز آزمایی و آلفای کرونباخ به‌صورت قابل‌قبول گزارش شد و نتایج ضریب باز آزمایی برای چهار خرده مقیاس (بافاصله ۹ هفته) ۰/۸۰ تا ۰/۷۲ به دست آمد. به‌علاوه آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس پرخاشگری بدنی ۰/۸۲، پرخاشگری کلامی ۰/۸۱، خشم ۰/۸۳ و خصومت ۰/۸۰ به دست آمد و روایی فرم اصلی این پرسشنامه توسط باس و پری (۱۹۹۲) برای عوامل پرخاشگری کلامی، بدنی، کینه‌ورزی و خشم به ترتیب ۷۶ /۰،۸۰/۰،۷۲/۰ و ۰/۷۲ گزارش‌شده است که این یافته همسانی درونی مناسب پرسشنامه پرخاشگری را بیان می‌کند. مح. اعتبار و روایی این پرسشنامه در نمونه ایرانی توسط محمدی (۱۳۸۵) بررسی‌شده و نتایج تحلیل عامل با استفاده از روش‌های مؤلفه‌های ا صلی و چرخش واریماکس نشان داد که این پرسشنامه از چهار عامل خصومت، پرخاشگری کلامی، پرخاشگری جسمانی و خشم تشکیل‌شده است. روایی همگرای این

---

1 Want Do Evaluation Planning
2 Wubbolding
3 Buss and Perry Aggression Questionnaire

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

پرسشنامه با محاسبه ضریب همبستگی زیر مقیاس‌ها با یکدیگر و با کل پرسشنامه، تأیید شد که این ضرایب میان ۰/۳۷ تا ۰/۷۸ متغیر و معنادار بودند. روایی هم‌زمان نیز با به‌کارگیری مقیاس آسیب روانی عمومی، برآورد شد که ضریب همبستگی (۰/۳۴) بین پرسشنامه پرخاشگری و آسیب روانی عمومی معنادار بود. ضریب آلفای کرونباخ برای کل سؤالات ۰/۸۹ و برای زیرمقیاس پرخاشگری جسمانی ۰/۷۹، پرخاشگری کلامی ۰/۷۴، خشم ۰/۷۱ و خصومت ۰/۸۲ گزارش‌شده است. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۷ به دست آمد.

پرسشنامه ۷۰ سؤالی نیازهای اساسی گلاسر[1] (NDI):پرسشنامه نیازهای اساسی بر اساس نظریه گلاسر، توسط سالاری و صاحبی (۱۳۸۳) تهیه شد که شامل نیاز ب بقا، نیار به عشق، نیاز به قدرت، نیاز به آزادی، نیاز به تفریح می‌باشد. این پرسشنامه ۳۵ آیتم دارد که هر نیاز ۷ آیتم و از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شود. ویژگی‌های روان‌سنجی این آزمون توسط دارابی (۱۳۹۴) اندازه‌گیری شد. وی این آزمون را در میان دانش آموزان دبیرستانی شهر تهران بر روی حجم نمونه ۱۱۵۰ نفر (۵۷۶ دختر و ۵۷۴ پسر) اجرا کرد. ضریب آلفای کرونباخ به‌دست‌آمده نیز برای نیاز به بقا، نیاز به عشق، نیاز به قدرت، نیاز به آزادی، نیاز به تفریح در دختران به ترتیب ۰/۶۲، ۰/۷۸، ۰/۷۸، ۰/۷۱، ۰/۸۴ و در پسران ۰/۶۹، ۰/۸۱، ۰/۷۷، ۰/۷۹، ۰/۸۷ بود. پرسشنامه ۷۰ سؤالی نیازهای اساسی با اضافه نمودن ۳۵ آیتم به نمونه ۳۵ سؤالی علاوه بر سنجش شدت نیاز، میزان ارضا نیاز در حال حاضر را هم می‌سنجد و این پرسشنامه به‌طور اولیه توسط ابراهیمی و صاحبی، نماینده‌ی موسسه ویلیام گلاسر در ایران، طراحی‌شده است؛ اما ویژگی‌های روان‌سنجی آن هنوز در هیچ گزارش پژوهشی، بررسی و ارائه نشده است. نحوه نمره‌گذاری در هر نیاز به این صورت است هر نیاز دودسته ۷ تایی سؤال، یک دسته مربوط به‌شدت نیاز و دسته دیگر مربوط به میزان ارضا هر نیاز در حال حاضر را به‌صورت مجزا می‌سنجد. ابتدا مجموع نمرات آزمودنی در آیتم‌های مربوط به هر نیاز محاسبه و به عدد ۷ تقسیم می‌شود هر چه نمره به عدد ۷ نزدیک‌تر باشد نشانگر شدت بالای آن نیاز و هر چه به ۱ نزدیک باشد بیانگر شدت کمتر آن نیاز است سپس تفاضل نمره دسته اول (شدت نیاز) با دسته دوم (میزان ارضا نیاز) محاسبه می‌شود و چنانچه در هر نیاز تفاضل بیشتر از عدد ۳ باشد یعنی آن نیاز به مقدار کمی ارضا یا اصلاً ارضا نمی‌شود. در پژوهش حاضر پایایی این پرسشنامه به شیوه آلفای کرونباخ برای نیاز به عشق ۰/۷۳، بقا ۰/۶۹، آزادی ۰/۷۸، تفریح ۰/۶۱، قدرت ۰/۷۵ و برای کل پرسشنامه ۰/۷۹ بود. همچنین روایی صوری این پرسشنامه توسط سه صاحب‌نظر، ازنظر سؤالات پرسشنامه تناسب و محتوا پرسشنامه تائید شد.

پس از انتخاب نمونه و جایگزین کردن آن‌ها در دو گروه آزمایش و گواه از آن‌ها پیش‌آزمون[2] گرفته شد. اعضای گروه آزمایش در طی ۸ جلسه گروهی هفته‌ای یک‌بار به طول مدت هر جلسه ۷۵ دقیقه‌ای مفاهیم تئوری انتخاب را دریافت کردند و پس از اتمام جلسات آموزش تئوری انتخاب از هر دو گروه پس‌آزمون[3] گرفته شد. شایان‌ذکر است که در طی انجام پژوهش، گروه گواه تحت هیچ‌گونه مداخله‌ای قرار نگرفت و هیچ آموزشی دریافت نکرد. همچنین به خاطر رعایت مسائل اخلاقی همین مداخلات در مورد گروه انتظار، پس از پایان پژوهش اعمال شد. برای تجزیه‌وتحلیل داده از میانگین، انحراف استاندارد و روش تحلیل کوواریانس چند متغیره (MANCOVA) توسط نرم‌افزار spss۲۵ استفاده گردید.

جدول شماره ۳-۲: پروتکل آموزش تئوری انتخاب

جلسات	مفاهیم و موضوعات آموزش داده‌شده
اول	معرفی برنامه و منطق زیر بنایی آن، اجرای پیش‌آزمون، تعریف پرخاشگری، مقدماتی درباره شیوه ارضای نیازها در تئوری انتخاب
دوم	معرفی چرایی و چگونگی صدور رفتار از سوی ما و معرفی نیازهای بنیادین و تأثیر آن در زندگی افراد
سوم	آشنایی اعضاء با تفاوت نیازها و خواسته‌ها، توضیح خواسته‌ها و بیان تفاوت آن‌ها با نیازها، بررسی نیازهایی که پشت خواسته‌ها نهفته است
چهارم	معرفی رفتار کلی و ۴ مؤلفه آن: فکر، عمل، احساس و فیزیولوژی، تأکید بر کنترل فکر و عمل به‌طور مستقیم و احساس و فیزیولوژی به‌طور غیرمستقیم
پنجم	آشنایی با مفهوم کنترل بیرونی و نقش مخرب آن در روابط صمیمانه، آشنایی با هفت عادت مخرب و جایگزینی آن با هفت عادت مهرورزی
ششم	معرفی تعارض‌های چهارگانه: الف) اجبار طرف مقابل به انجام کاری که نمی‌خواهد ب) اجبار از طرف مقابل به انجام کاری که تو نمی‌خواهی . ج) اجبار دوطرفه به انجام کاری که هیچ‌کدام نمی‌خواهند. د) اجبار خود به انجام کاری که نمی‌خواهی

1 Needs Deficiency Inventory
2 pre-test
3 - post-test

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

هفتم معرفی دنیای کیفی و شناسایی دنیای مطلوب آزمودنی‌ها، توضیح سیستم ادراکی و به هم خوردن ترازوی داشته و خواسته و روش اصلاح ترازو با روابط غیر مخرب و مسئولیت‌پذیری

هشتم معرفی WDEP و اختتام جلسات درمان، آموزش SMSRT PLAN، بررسی سؤالات: W: چه چیزی را می‌خواهی؟D : اکنون چه‌کاری برای خواسته‌ات انجام می‌دهی؟ E: آیا آنچه انجام می‌دهی، تو را به آنچه می‌خواهی می‌رساند؟ p: کمک به آزمودنی برای شناسایی شیوه‌های اختصاصی تغییر انتخاب‌های ناکام مانده، اجرای پس‌آزمون و جمع‌بندی S: خاص و مشخص باشد. M: قابل‌اندازه‌گیری باشد.A: مرتبط با خواسته یا هدف موردنظر باشد.R: واقع‌گرایانه و شدنی باشد.T: چهارچوب زمانی مشخص داشته باشد.

یافته ها

میانگین پرخاشگری گروه کنترل در حالت پیش‌آزمون ۷۳/۳۷ ± ۱۰۰/۸ و در حالت پس‌آزمون ۷۳/۷۷۳ ± ۱۰۰/۸ است که تفاوت چندانی صورت گرفته نشده است. درحالی‌که در گروه آزمایش میانگین نمرات پرخاشگری از ۱۰۰/۳۱۵ ± ۸ در حالت پیش‌آزمون به ۸/۸۱۵ ۸۶ ± ۸۹/ در حالت پس‌آزمون کاهش‌یافته است. شاخص‌های توصیفی محاسبه‌شده میانگین، انحراف استاندارد، دامنه تغییرات نمرات پرخاشگری و زیرمقیاس‌های آن و زیر مقیاس‌های نیازهای اساسی برای یافته‌های مرحله پیش آزمون و پس آزمون در گروه‌های آزمایش و گواه در جدول ۱ و ۲ ارایه شده است:

جدول ۱: شاخص‌های آماری مربوط به میزان پرخاشگری و ابعاد آن

متغیر	گروه	حالت	میانگین	انحراف معیار
پرخاشگری	گواه	پیش‌آزمون	۱۰۰/۷۳	۸/۳۷
		پس‌آزمون	۱۰۰/۷۳	۸/۷۷۳
	آزمایش	پیش‌آزمون	۱۰۰	۸/۳۱۵
		پس‌آزمون	۸۹/۸۶	۸/۸۱۵
پرخاشگری جسمی	گواه	پیش‌آزمون	۳۱/۲	۳/۰۹۸
		پس‌آزمون	۳۱/۲۶	۳/۳۶۹
	آزمایش	پیش‌آزمون	۳۱/۰۶	۴/۰۰۸
		پس‌آزمون	۲۷/۸	۴/۴۵۹
پرخاشگری کلامی	گواه	پیش‌آزمون	۱۷/۲۶	۲/۶۳۱
		پس‌آزمون	۱۷/۲۳	۲/۵۰۳
	آزمایش	پیش‌آزمون	۱۷/۹۳	۲/۹۶۳
		پس‌آزمون	۱۵/۸۶	۳/۵۴۲
خشم	گواه	پیش‌آزمون	۲۴/۱۳	۲/۴۷۴
		پس‌آزمون	۲۴/۰۹	۲/۵۹۴
	آزمایش	پیش‌آزمون	۲۳/۴۶	۳/۶۲۲
		پس‌آزمون	۲۱	۴
خصومت	گواه	پیش‌آزمون	۲۸/۱۳	۱۱/۶۹۵
		پس‌آزمون	۲۸/۱۳	۳/۷
	آزمایش	پیش‌آزمون	۲۷/۵۳	۳/۹۶۱
		پس‌آزمون	۲۵/۱۹	۴/۵۱۱

نتایج ارائه شده در جدول ۱ نشان می‌دهد بین میانگین نمرات گروه‌های آزمایش و گواه در مرحله پیش آزمون تفاوت چندانی وجود ندارد اما در مرحله پس آزمون میانگین نمرات گروه آزمایش در مقایسه با میانگین نمرات گروه گواه کاهش یافته است.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

جدول ۲: شاخص‌های آماری مربوط به میزان خلاء ارضای نیازهای اساسی گلاسر

متغیر	گروه	حالت	میانگین	انحراف معیار
خلاء ارضای نیاز به بقاء	گواه	پیش‌آزمون	۱/۵۱	۰/۹۳۷
		پس‌آزمون	۱/۶	۰/۹۸۸
	آزمایش	پیش‌آزمون	۱/۵۳	۰/۸۷۵
		پس‌آزمون	۱/۲۹	۰/۸۴۸
خلاء ارضای نیاز به عشق و تعلق	گواه	پیش‌آزمون	۱/۴۵	۱/۰۳۷
		پس‌آزمون	۱/۵۱	۰/۹۸۲
	آزمایش	پیش‌آزمون	۱/۴۵	۰/۹۱
		پس‌آزمون	۱/۲	۰/۹۴
خلاء ارضای نیاز به آزادی	گواه	پیش‌آزمون	۲/۳۳	۰/۷۸۱
		پس‌آزمون	۲/۳۲	۰/۸۴
	آزمایش	پیش‌آزمون	۲/۳۵	۰/۹۰۹
		پس‌آزمون	۱/۶۹	۰/۹۷۲
خلاء ارضای نیاز به قدرت	گواه	پیش‌آزمون	۲/۳۵	۰/۷۷۳
		پس‌آزمون	۲/۳۱	۰/۷۲۱
	آزمایش	پیش‌آزمون	۲/۲۴	۰/۸۰۶
		پس‌آزمون	۱/۶۷	۰/۷۹۹
خلاء ارضای نیاز به تفریح	گواه	پیش‌آزمون	۲/۳	۰/۶۵۸
		پس‌آزمون	۲/۳۹	۰/۷۲۲
	آزمایش	پیش‌آزمون	۲/۳۵	۰/۵۰۲
		پس‌آزمون	۱/۹۱	۰/۶۰۱

نتایج ارائه شده در جدول ۲ نشان می‌دهد بین میانگین نمرات گروه‌های آزمایش و گواه در مرحله پیش آزمون تفاوت چندانی وجود ندارد اما در مرحله پس آزمون میانگین نمرات گروه آزمایش در مقایسه با میانگین نمرات گروه گواه کاهش یافته است.

پیش از انجام آزمون تحلیل کوواریانس مفروضه‌های اساسی برای تحلیل کوواریانس مورد بررسی قرار گرفت. برای بررسی پیش فرض نرمال بودن داده‌ها از آزمون کالموگراف اسمیرنوف استفاده شد و از آنجایی که سطح معنی‌داری آماره Z برای زیر مقیاس‌های پرخاشگری و نیازهای اساسی معنادار نبود (P>۰/۰۵) بنابراین فرض نرمال بودن داده برقرار بود. به منظور بررسی پیش فرض برابری واریانس‌ها از آزمون لوین استفاده شد با توجه به اینکه سطح معناداری مقادیر F آزمون لوین برای زیرمقیاس‌ها بیشتر از ۰/۰۵ بود می‌توان نتیجه گرفت که واریانس‌ها همگن هستند. برای برررسی همگنی شیب خط رگرسیون از آماره‌های تعامل بین گروه‌ها و نمرات پیش آزمون استفاده گردید و تعامل بین گروه و پیش‌آزمون نمرات زیر مقیاس‌های پرخاشگری و نیازهای اساسی از نظر آماری معنی‌دار نیست (P>۰/۰۵) بنابراین داده‌ها از فرضیه همگنی شیب‌های رگرسیون پشتیبانی می‌کنند. با برقرار شدن مفروضه‌ها از تحلیل کواریانس چندمتغیره برای تجزیه و تحلیل داده استفاده می‌شود و نتایج آن در جدول ۴ و ۵ آمده است.

جدول شماره ۳: نتایج تحلیل یکسان بودن شیب خط رگرسیونی به عنوان پیش فرض تحلیل کواریانس

منبع	متغییر	درجه آزادی	آماره F	سطح معنی داری
گروه × پیش‌آزمون	پرخاشگری	۱	۰/۹۲۳	۰/۳۴۶
گروه × پیش‌آزمون	پرخاشگری جسمی	۱	۰/۴۲	۰/۵۲۳
گروه × پیش‌آزمون	پرخاشگری کلامی	۱	۱/۰۷۵	۰/۳۰۹
گروه × پیش‌آزمون	خشم	۱	۰/۰۰۹	۰/۹۲۶

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

گروه × پیش‌آزمون	خصومت	۱	۰/۲۶۳	۰/۶۱۳
گروه × پیش‌آزمون	خلاء ارضای نیاز به بقاء	۱	۰/۹۰۹	۰/۳۴۹
گروه × پیش‌آزمون	خلاء ارضای نیاز به آزادی	۱	۱/۰۹۳	۰/۳۰۵
گروه × پیش‌آزمون	خلاء ارضای نیاز به قدرت	۱	۱/۱۹۹	۰/۲۸۴
گروه × پیش‌آزمون	خلاء ارضای نیاز به تفریح	۱	۱/۱۳	۰/۲۹۸
گروه × پیش‌آزمون	خلاء ارضای نیاز به عشق	۱	۰/۰۴۶	۰/۸۳۱

جدول شماره ۴: آزمون تحلیل کواریانس زیر مقیاس‌های پرخاشگری در دو گروه

منغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره (F)	سطح معناداری	اندازه اثر
پرخاشگری	۷۷۸/۵۱۳	۱	۷۷۸/۵۱۳	۳۸/۹۴۴	۰/۰۰۱	۰/۳۷۵
پرخاشگری جسمی	۸۴/۰۸۲	۱	۸۴/۰۸۲	۱۴/۶۴۲	۰/۰۰۱	۰/۳۴۹
پرخاشگری کلامی	۲۹/۳۴۵	۱	۲۹/۳۴۵	۱۱/۵۳	۰/۰۰۲	۰/۲۹۹
خشم	۴۶/۵۰۳	۱	۴۶/۵۰۳	۱۱/۹۸۸	۰/۰۰۲	۰/۳۰۷
خصومت	۴۲/۵۳۶	۱	۴۲/۵۳۶	۷/۳۳۵	۰/۰۱۲	۰/۲۱۴

با توجه به نتایج جدول ۴ مقدار F محاسبه شده برای همه زیر مقیاس‌های پرخاشگری کلامی، پرخاشگری جسمی، خشم و خصومت پس از حذف تاثیر نمرات پیش آزمون وجود تفاوت معنی‌داری بین گروه آزمایش و گواه در سطح آلفای ۰/۰۵ تایید شد در نتیجه نمرات پرخاشگری شرکت‌کنندگان گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه کاهش معنی‌داری داشته است.

جدول شماره ۵: آزمون تحلیل کواریانس زیر مقیاس‌های خلا ارضای نیازهای اساسی در دو گروه

متغیر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری	اندازه اثر
خلا ارضا نیاز به بقا	۰/۸۲۵	۱	۰/۸۲۵	۱۰/۸۵۹	۰/۰۰۳	۰/۲۸۷
خلا ارضا نیاز به آزادی	۳/۱۵۶	۱	۳/۱۵۶	۱۴/۶۴۵	۰/۰۰۱	۰/۳۵۲
خلا ارضا نیاز به قدرت	۲/۲۸۶	۱	۲/۲۸۶	۱۱/۴۰۶	۰/۰۰۲	۰/۲۹۷
خلا ارضا نیاز به تفریح	۲/۰۴۴	۱	۲/۰۴۴	۱۲/۶۷۲	۰/۰۰۱	۰/۳۱۹
خلا ارضا نیاز به عشق	۰/۷۳۹	۱	۰/۷۳۹	۷/۱۱۷	۰/۰۱۳	۰/۲۰۹

با توجه به نتایج جدول ۵ مقدار F محاسبه‌شده برای همه زیر مقیاس‌های خلأ ارضا نیاز به بقا، خلأ ارضا نیاز به آزادی، خلأ ارضا نیاز به قدرت، خلأ ارضا نیاز به تفریح و خلأ ارضا نیاز به عشق و تعلق پس از حذف تأثیر نمرات پیش‌آزمون وجود تفاوت معنی‌داری بین گروه آزمایش و گواه در سطح آلفای ۰/۰۵ تایید شد درنتیجه نمرات خلأ ارضا نیازهای اساسی شرکت‌کنندگان گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه کاهش معنی‌داری داشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر مطالعه تأثیر آموزش نظریه انتخاب بر پرخاشگری و ارضای نیازهای اساسی دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر همدان بود. نتایج پژوهش نشان داد که آموزش نظریه انتخاب به دانش‌آموزان دختر موجب کاهش نمرات پرخاشگری کلامی، جسمی، خشم و خصومت شرکت‌کنندگان گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است. نتایج این پژوهش هم‌راستا با یافته‌های پژوهش‌های

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

گاندوگا[1](۲۰۱۸)، ماداکاو[2] و همکاران (۲۰۱۶)، پورآوری و همکاران (۲۰۱۶)، تقوایی و بدیعی (۲۰۱۴) و مهدیان فر و همکاران (۱۳۹۴) بود. پورآوری و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود به این نتیجه دست‌یافت که آموزش نظریه انتخاب باعث کاهش معنی‌دار نمرات پرخاشگری آزمودنی‌ها در مرحله پس‌آزمون شده است در تبیین نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت که آموزش نظریه انتخاب باعث می‌شود که فرد نیازهای اساسی خود را بشناسد بعدازاینکه نیازهای اساسی خود را شناخت می‌آموزد که دیگر قربانی گذشته خود نیستند و می‌توانند فعالانه در ساختن شرایط بهتر برای خویش اقدامی انجام دهند و کنترل مؤثری بر زندگی خویش به دست آورند به‌جای اینکه بر کنترل بیرونی رفتاری‌های خود توجه کند مسئولیت رفتارهای خود را می‌پذیرند، این افراد یاد می‌گیرند که به‌جای واکنش پرخاشگری به ناکامی و عدم دستیابی به نیازهای خود رفتارهای مؤثر و مفیدی برای ارضای نیازهای اساسی خود پیدا کنند، توانایی بیشتری در حل کردن تعارضات کسب می‌کنند، از راهبردهای مقابله‌ای مؤثری استفاده کنند و راه‌حل‌های جدیدی برای حل مشکلات بکار ببرند (گاندوگا، ۲۰۱۸، وزیری و همکاران، ۲۰۱۴، گلاسر، ۲۰۱۴). مهدیان‌فر و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که آموزش نظریه انتخاب باعث کاهش پرخاشگری جسمی و افسردگی زنان زندانیان شده است اما کاهش معنی‌داری در پرخاشگری کلامی، خم و خصومت این افراد مشاهده نشد. در پژوهش حاضر آموزش نظریه انتخاب باعث کاهش معنی‌دار نمرات پرخاشگری جسمی، کلامی، خشم و خصومت آزمودنی‌های گروه آزمایش‌شده بود که این نتایج با نتایج پژوهش فوق متناقض بود در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که یکی از دلایل تفاوت بین یافته‌های دو پژوهش تفاوت در آزمودن‌ها بود. در پژوهش حاضر از دانش‌آموزان دوره متوسطه استفاده شد اما در پژوهش مهدیان‌فر و همکاران زنان دارای همسران زندانی موردمطالعه قرارگرفته بود. به اعتقاد گلاسر افراد هرچه زودتر از نیازهای اساسی، عقاید کنترل بیرونی، انتخاب رفتار کلی، تفاوت خواسته‌ها و نیازها، آگاه شوند در ارضای نیازهای خود موفق‌تر خواهند بود. آگاهی دانش‌آموزان از نیازهای اساسی پنج‌گانه خود موجب می‌شود آن‌ها را برآورده کرده و ناکامی کمتری را تجربه کنند و درنتیجه رفتار پرخاشگرانه کمتر فرصت ظهور می‌یابد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که آموزش نظریه انتخاب در کاهش خلأ ارضا نیازهای اساسی دانش آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهر همدان تأثیر داشته است. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش لوید (۲۰۰۵) و پترسون، چنگ و کالینز (۱۹۹۸) همسو بوده است. لوید (۲۰۰۵) در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که آموزش اصول نظریه انتخاب و واقعیت درمانی موجب افزایش ارضا نیاز به تفریح، آزادی و قدرت دانش‌آموزان شده است اما در زیر مقیاس تعلق افزایش معنی‌داری مشاهده نشد. پترسون، چنگ و کالینز (۱۹۹۸) تأثیر تئوری انتخاب و واقعیت درمانی بر ارضای نیاز دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه تایوان صورت گرفت چنین نتیجه گرفتند که مشاوره بر اساس واقعیت درمانی و آموزش تئوری انتخاب برای دانشجویان تایوانی ای که به دنبال ارضای نیازهایشان هستند، مؤثر است. آن‌ها توصیه می‌کتند که برای رسیدن به حداکثر فایده، مشاوره واقعیت درمانی و آموزش تئوری انتخاب با یکدیگر ترکیب شوند که همسو با نتایج این تحقیق می‌باشد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که آموزش اصول نظریه انتخاب به افراد کمک می‌کند تا رفتارهای خود را بررسی کنند و نیازهای پنهان در پس رفتار خود را پیدا کنند و افراد درمی‌یابند که خود آن‌ها مسئول رفتارها و تغییر زندگی خودشان هستند که می‌تواند احساس قدرت و کنترل در زندگی را در فرد افزایش دهد، آموزش اصول نظریه انتخاب موجب افزایش روابط صمیمانه و محبت‌آمیز بین افراد شود که درنهایت افزایش ارضا نیاز به عشق و تعلق در انسان را در پی خواهد داشت همچنین نظریه انتخاب به انسان آموزش می‌دهد که صرف‌نظر از اینکه در چه موقعیت بدی قرار دارند، می‌توانند دست به انتخاب بزنند و احساس عزت‌نفس، اراده و آزادی بیشتری در زندگی خود داشته باشد (وایاگانیش،[3] ۲۰۱۷، والتر[4] و همکاران، ۲۰۰۸، ثناگوی محرز و همکاران، ۱۳۹۷). بین نتایج این پژوهش با پژوهش لوید (۲۰۰۵) در ارضای نیاز تعلق تفاوت وجود داشت. در پژوهش حاضر همه نیازهای اساسی موردمطالعه قرار گرفت و آموزش اصول نظریه انتخاب در کاهش خلأ ارضا همه نیازهای اساسی تأثیر معنی‌داری داشت که اما در پژوهش لوید (۲۰۰۵) تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد، در تفاوت اثربخشی آموزش نظریه انتخاب بر نیاز به تعلق در این دو پژوهش می‌توان تفاوت کاربرد ابزارها در دو پژوهش را مطرح کرد و همچنین در پژوهش حاضر دختران نوجوان با پرخاشگری بالا موردمطالعه قرار گرفتند اما در پژوهش لوید (۲۰۰۵) نوجوانان دختر و پسر در مقاطع مختلف که در مدارس دولتی مشغول به تحصیل بودند د موردمطالعه قرار گرفتند که می‌تواند باعث تفاوت نتایج دو پژوهش شود.

1 Gündoğdu
2 Madukwe
3 Wahyuningsih
4 walter

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که آموزش نظریه انتخاب در کاهش پرخاشگری و خلأ ارضا نیازهای اساسی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر همدان مؤثر بوده است. برخی از محدودیت‌های پژوهش حاضر عدم انجام مصاحبه بالینی و تشخیص‌های توأمان سایر اختلالات برای دانش آموزان و بررسی نکردن عوامل مزاحم در طول دوره آموزش از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر بود باوجودآنکه یافته‌های مطالعه اثربخشی متغیر مستقل را تأیید کرد، اما بررسی ثبات این تأثیر در طول زمان نیاز به مطالعات پیگیر دارد . همچنین گنجاندن والدین و معلمان در طرح آموزش نظریه انتخاب اثربخشی و تداوم تغییر را تسهیل و تقویت می‌کند .ازاین‌رو پیشنهاد می‌شود، پژوهشگران دیگر، با آموزش مهارت‌های مرتبط به والدین و معلمان، زمینهٔ تقویت و استمرار تغییرات آموزشی موردنظر را فراهم آورند.

منابع

دارابی، ط.(۱۳۹۴). ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون نیازهای اساسی انسان و رابطه آن با سازگاری در دانش آموزان دوره متوسطه شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ‌نشده، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز.

دلاور، ع.(۱۳۹۶). روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: نشر ویرایش.

سالاری، م؛ صاحبی، ع. (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین تطبیق نیازهای بنیادین زوجین و میزان رضایت از ازدواج در زوج‌های ساکن در شهر مشهد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، چاپ‌نشده، دانشگاه فردوسی مشهد.

سامانی، س. (۱۳۸۶). بررسی پایایی و روایی پرسشنامه پرخاشگری باس و پری، *مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی*، سال سیزدهم، شماره ۴.

کاظمی، ش؛ کاکاوند، ع؛ جلالی، م؛ جوادی، ح. (۱۳۹۷). نیازهای اساسی رابطه گلاسر با فشارخون بالا در میان‌سالی: نقش واسطه‌ای شوخ‌طبعی، *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، ۲۲(۲)،۷۳-۶۳.

گلاسر، و. (۲۰۱۱). تئوری انتخاب: درآمدی بر روانشناسی امید؛ ترجمه صاحبی، علی (۱۳۹۶). تهران: انتشارات سایه سخن.

گلسر، و. (۱۹۹۸). تئوری انتخاب. ترجمه علی صاحبی (۱۳۹۳). تهران: انتشارات سایه سخن.

محمدی، ن. (۱۳۸۵). بررسی مقدماتی شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه پرخاشگری باس-پری. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، دوره ۲۵، (۴)،۴۹.

مهدیان فر، ف؛ کیمیایی، س ع و قنبری هاشم آبادی، ب.(۱۳۹۴). بررسی اثر بخشی توانمند سازی روانی- اجتماعی مبتنی بر تئوری انتخاب بر کاهش افسردگی و پرخاشگری زنان دارای همسران زندانی درسال ۱۳۹۲. مجله پزشکی قانونی ایران،۲۱(۳)،۱۶۷-۱۷۷.

Bowker JC, Ostrovi JM, Raja R. Buss, A.H., P Ralational and overt aggression in urban India. *Int J Behav Dev_2012; 36*: 107-16.

Brien, CA., Bowles, T. (2013). The importance of belonging for adolescents in secondary school settings. *The European Journal of Social & Behavioural Sciences*, 3(5),1-9..

Buss, A. H. and Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*. 63 (3), 452-459.

Droogenbroeck, F., Spruyt, B., Keppens., G. (2018). Gender differences in mental health problems among adolescents and the role of social support: results from the belgian health interview surveys 2008 and 2013. *BMC Psychiatry*, 18(6), 1-9.

Ebrahimi MI, Shiripour O, Zamani N, Sahebi A. Prediction of suicide tendency in students based on spirituality, basic needs satisfaction and early maladaptive schemas. *babol-iahj. 2019;*4(1):13-9.

Erry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63,452-459.

Faber, AW., Patterson, DR., Bremer, M. (2013) Repeated use of immersive virtual reality therapy to control pain during wound dressing changes in pediatric and adult burn patients. *Journal of burn care & research : official publication of the American Burn Association*, 34(5), 563-568.

Fereydouni, H., Omidi, A., Tamannaeifar, Sh. (2019). The effectiveness of choice theory education on happiness and self-esteem in university students. *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 7(3), 207-214.

Fery, L. (2005). Our five basic needs. *Intervention in School and Clinic, 40(3),* 156-160.

Glasser, M. D., & Meagher, J. (2014). *Choice theory*. Harper Collins Publishers.

Gündoğdu, R. (2018). The influence of choice theory anger management program (ctamp) on the ability of prospective psychological counselors for anger management. *International Education Studies*, 11(4), 43-54.

Gündoğdu, R. (2018). The influence of choice theory anger management program (CTAMP) on the ability of prospective psychological counselors for anger management. *International Education Studies*, 11(4), 43-54.

Hartje, C. (2016). *Student needs and perceptions of the learning environment according to high school students*: A case study. School of Education Student Capstone Theses and Dissertations.

Irvine, j. (2015). Enacting Glasser's (1998) Choice Theory in a grade 3 classroom*: a case study. Journal of Case Studies in Education*, 7, 1-14.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

Kakia, L. (2010). Effect of group counseling based on reality therapy on identity crisis in students of guidance schools. *The Quarterly Journal of Fundamentals of Mental Health*, 12(1), 430-437.

Kakkad, A., Trivedi, M., Trivedi, G., Raichandani, A. (2014). Study for adolescent problem and psychologiacal. . *Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences*, 3(37), 9564-9574.

Kheramin, Sh., Sahebi, A., Ghafaryan Shirazi, Y., Malekzadeh, M. (2019). Construct and psychometric properties of a New Version quality of life scale based on Choice Theory. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences, 7(3),* 440-445.

Kumar, M., Bhilwar, M., Kapoor, R., Sharma, P. (2016). Prevalence of aggression among school-going adolescents in india: A Review Study. *Ind J Youth Adol Health,* 3(4), 39-47.

Leibovich, N., Schmid, V., Calero, A. (2018). The need to belong (NB) in adolescence: adaptation of a Scale for its assessment. *Psychol Behav Sci Int J,* 8(5), 1-8.

Loyd, B. D. (2005). The effects of reality therapy/choice theory principles on high school students' perception of needs satisfaction and behavioral change. *International Journal of Reality Therapy*, 15(1), 5–9.

Madukwe, A., Echeme, J., Njoku, J., Annorzie, H. (2016). Effectiveness of reality therapy in the treatment of bullying among adolescents in owerri north, imo state, nigeria. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, 15(4), 1-8.

Mazurek, M. O., Kanne, S. M., & Wodka, E. L. (2013). Physical aggression in children and adolescents with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders,* 7(3), 455-465.

Mottern, R. (2008). Choice theory as a model of adult development. *International Journal of Reality Therapy*, 13(2), 35-41.

Owens, L., & MacMullin, C. (1995). Gender differences in aggression in children and adolescents in south australian schools. *International Journal of Adolescence and Youth*, 6, 21-35.

Pascual, A., Etxebarria, I., Ortega, I., Ripalda, A. (2012). Gender differences in adolescence in emotional variables relevant to eating disorders. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy,* 12(1), 59-68.

Peterson,A. v;chang, c.& Collins, P.L. (1998). The Effect of RT & CT Training on self concept Among Taiwanese Unevrsity Students.International Journal for the Advancement of conseling, vol 20(1), pp 79-83.

Pooravari, M., Zandipour, T., Pooravari, M. (2016). The effectiveness of group choice theory and reality therapy training on reducing aggression among female. *Behavioral Research Center,* 3(4), 49-56.

Reeder, S. (2011). Choice Theory Investigating the effects of treatment Selection theory protocol in identified students Clear sexual or emotional disability Anxiety measures, depression, leukemia Control and self-examination. *A dissertation submitted to the faculty of The University of North Carolina at Charlotte in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Counseling*.

Rubin, K.H., & Pepler, D.J. (Eds.). (2013). The development and treatment of childhood aggression. *Psychology Press*.

sanagoo Moharer, Gh., Shirazi, M., Mohammadi, R., saberian, L. (2019). The effectiveness of reality therapy training on emotion regulation strategies and resilience in high school students in tehran. *Journal of Excellence in counseling and psychotherapy,* 8, 41- 54.

sanagoo Moharer, Gh., Shirazi, M., Mohammadi, R., saberian, L. (2019). The effectiveness of reality therapy training on emotion regulation strategies and resilience in high school students in tehran. *Journal of Excellence in counseling and psychotherapy*, 8, 41- 54

Schoo, A. (2005). Reality Therapy and the human energy field: Working with needs that influence mind and body. *International Journal of Reality Therapy*, 24(2), 37-49.

Shaban, N., & Kumar, P. (2016). Young adults and aggression: A Comparative Study of Gender Differences. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(4), 106-116.

Singh, A., & Kaur, R. (2015). Problems of frustration, aggression and low self-esteem among adolescentsnt, 2. *International Journal of Multidisciplinary Research and Developme (3)*, 901-904.

Swain, B. (2015). Social and emotional problems of adolescents. *Scholarly Research Journal For study*, 5(403), 2871-2480

Taghvaei, D., Badiyi, S. (2014). Analyzing the effect of teaching responsibility on the basis of reality therapy on reducing the aggression in Arak female students. *European Journal of Experimental Biology*, 4(1), 153-159

Teresa, E., Moreno, D. (2018). Aggressive behavior in adolescence as a predictor of personal, family, and school adjustment problems. *Psicothema*, 30(1), 66-73.

Turkdogan, T, Duru, E. (2020). A need-based approach to well-and ill-being among college students . *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , (54) , 435-460.

Valverde, B.S., Vitalle, M., Sampaio, I., & Schoen, T. (2012). Survey of behavioral/ Emotional problems in an adolescent outpatient service. *Paidéia, 22(53*), 315-323.

Vaziri, Sh., Lotfi Kashanim F., Jamshidifar, Z., Vaziri, Y. (2014). Group counseling efficiency based on choice theory on prisoners' responsibility increase. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 128, 311 – 315

Wahyuningsih, YP. (2017). Group reality therapy to increase self-eEsteem in adolescents. advances in social science, *Education and Humanities Research,* 133, 71-76.

Wahyuningsih, YP. (2017). Group Reality Therapy to increase self-esteem in adolescents. Advances in Social Science, *Education and Humanities Research*, 133, 71-76.

Walter, S., Lambie, G., Ngazimbi, E. (2008). A choice theory counseling group succeeds with middle school students who displayed disciplinary problems. *Middle Shool Journal*, 40(2), 4-12

Wubbolding, R. E. (2010). Reality therapy. Washington, DC: American Psychological Association.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]

Yildrim, M., Çoban, O. (2018). Examination of the Aggression Levels of physical education and sport school students. *Asian Journal of Education and Training, 4(4)*,380-390.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.9.10.6]